

Магомет і Хадиза

Автор:

Пантелеймон Куліш

Магомет і Хадиза

Пантелеймон Олександрович Куліш

Пантелеймон Олександрович

Куліш Магомет і Хадиза

1. Замість переднього слова про Магомета

Не говори зо мною про коханне,

Про житні цвіт, про щасте... Ти не знаеш,

Яку своїм дівочим залицяннем

Тонку струну в душі мої торкаеш.

Аешо люба, сонячне серденько!

Ти всі квітки хотіла б осіяти,

Заговорити з кожною любенько

І приголубить як дитину мати.

Та мій цвіток незримо процвітає,

Незримо дише сонця красотою:

Над ним і вдень і по ночам сіяє

Світило щастя вічною любов'ю.

І поки тху мого, поки аллаху

Угодно на землі мене держати,

Не буде той, хто не доступен страху,

Очима іншої собі шукати.

Ти кажеш — лучча, краща? Ні одної

Нема на світі луччої й не буде...

Во імя бога, краси такої

Не бачили ніколи грішні люде!

Возьми у мене очі, подивися

На неї звисока, з небес пречистих,

Звідкіль всі помисли святі взялися

І чувства праведні сердець огнистих.

Як в глибиню бездонну океана

Аллах всезрячим прозирає оком,

Як до схід сонця над ночним туманом

Зоря над сонним світиться востоком:

Так в Магометову прозріла душу

Хадиза, боже око, сонце ясне,

І зрозуміла все, про що я мушу

Віщати миру, доки й жизнь погасне.

Я був малий, мізерний і незнаний, —

Вона мене між тисячами вздріла

І золото, й верблюдів каравани,

І всю судьбу мені своєю вручила.
Мене лиха тіснила ворожнета,
Вона, мов скеля, при мені стояла
І оклеветанного Магомета
На всю вселенну б не проміняла.
Тинявся я проміж людьми чужими, —
Вона мені, мов сонце, осміхалась,
І помишленнями її святими
Моя душа, мов перлами, втішалась.
У нищеті я нею був багатий,
В багатстві нею був я милостивий;
Вона робила, що з моєї хати
Утішеним виходив нещасливий.
Нехай аллах усю красу по світу
В один алмаз безцінний позбирає, —
Не засіє він так Магомету,
Як дух Хадизи перед ним сіє.

2. Пролог

І

Розкинулась еси по всій землі широко;

Імперія всемирна зветься згорда.

Моря, земля і все на ній, що бачить око,

Усе твоє, неволя і свобода.

Свобода тисячам, неволя мільонам:

На тім стоїш, пануєш, порядкуєш.

Все покоряється тобі й твоїм законам,

А хто б оперсь, до кореня зруйнуєш.

Так правиш світом ти і над царями царуєш.

II

Один був тільки цар, та не від сього миру,

Що нехтував страшну твою потугу.

Носив корону він із терну, а порфіру

З кармазину, невірами на наругу.

Ти віддала й його, через свого Пілата,

Лихим жидам на муку й на проп'ятте;

І хоть були в твого помиті руки ката,

Та заслужила вічне ти прокляття,

І не спасе тебе ні розум, ні завзяття

III

Прокляв господь всі п'ять столиць твоїх великих,

Почавши від тебе, Єрусалиме:

Розсіяв жидову проміж чужі язики...

Тебе ж останнього прокляв він, Риме:

Щоб ти побачив, як стовпи твої крушились,

Що ти на них свою главу возносив,

Як там по іншому закономі молились,

Куди нові скрижалі ти приносив

І, замість господа, себе в них превозносив.

IV

На всій імперії, що Римською прозавали,

Лягла печать прокляття страшного,

Що духа божого в живому не познали,

А з мертвого собі зробили бога

І поглумилися над правдою святою,

Котрою дух господень в нас сіяє,

Над вічним божеством і неба висотою,

Куди і розум наш не досягає,

Котру один творець всього живого знає.

V-VIII

Озався був один против великого скандалу

Святий філософ, Нестор Цареградський,
Та оддано його безбожним на поталу,
Що їх родив на світ владика адський.
Замучили його, як і того, що богом
Зробили мертвого, на глум розсудку:
На клевети клевет нагромоздили стогом,
А з мук його тяжких зробили шутку,
Приправу до свого попівського прибутку.

ІХ

«Ой хто б нам дав крилі, крилі мов голубині, —
Мовляли тайком несторіане, —
Щоб звідси нам летіть в далекі україни,
Покинувши се зборище погане!
Особмося, брати, як птах назді високім,
Рятуймо чистую любви науку,
Злучаймо праведність із розумом глибоким.
Нехай достанеться від діда внуку,
І всолодіть його потомкам житні муку».

Х

І забирали все своє добро убоге,

І до степів арабських прямували,
І, проклинаючи золочені чертоги,
Собі хати в пустині будували.
І вірні, бачивши, що сі несторіане
Немов свічки у церкві погасили, —
Як серцем і умом справеднішні християне,
Притулку серед них собі просили
І порох від чобіт царградський обтрусили.

3. Пісня перва

І

Аравія... Се тут єгипетські божища,
Онуфіси та Мневіси забулись;
Се тут, скитаючись без хатнього жилища,
Жиди до господа свого вернулись.
Тут, на горі, гримів крізь тучі голос бога,
Єдиного предвічного владики;
Тут поломем вночі значилася дорога;
Тут сявом сіяв пророк великий,
І покорявсь йому в пустині камінь дикий.

II

В землі, рекомій Уц, мудрець тут проявився,
Що бога звав на суд за горе житні
І перед ним умом і серцем покоровся,
Як полились величні укоризни.
Упавши ниць, тремтів од слова, як од грому,
Все твориво в душі одмалювалось,
І богу вишньому, єдиному святому,
Безсмертна в серці піснь озвалась,
Народам і вікам насліддем вічним сталась.

III

Аравіє! ти мов той ум фундаментальний,
На камені твердому оснувалась.
Ти маеш строгий вид, задумливо-печальний,
І каменистою в сусід назвалась.
За те ж тебе лихі сусіде оббігали,
Не товпились в суху твою пустиню.
Твої джигітарі тиранії не знали,
Хранили волю й правду, як святиню,
Творили сильним суд, а вбогим милостиню.

IV

Аравіє! ти, мов той бедуїн ревнивий,
Каміннем та піском обгородилась,
Сховалась од чужих у затишок щасливий,
Над морем, як над дзеркалом, схилилась.
Там раєм пишним ти, барвистим зеленіла,
Про твій оазис мореходи знали,
До тебе паруси носили їх, мов крила;
Щасливою вони тебе прозвали
І про тебе казки дивовижні казали.

V

З тебе, Аравіє, з твого двойного лона,
Як з древньої Юдеї й Самарії,
Повинен в мир прийти новий творець закона,
Возвишений, як оний Син Марії...
Вже він прийшов, пророк, пустині просвітлитель,
І шествує, не знаний ще нікому,
Ні родичам близьким, од них далекий житель,
Ні рідній неньці, ні собі самому,
Спасенних задумів поету мовчазному.

VI

Не ключа журавлів понад степом неслася,
Не з вирію летіли сірі гуси,
Не низка байдаків по морю простяглася:
То степові човни плили по суші.
Безпарусні човни, безвесельні галери,
Гуськом плили і пливучи хитались:
Двугорбі вючаки, цибаті дромадери
В піску глибокому немов купались,
І порохи стовпом за ними підіймались.

VII

Се з Меки караван до Сирії прямує
Із здобиччю морських пучин глибоких,
Щоб закупить всього, що жінчину чарує
І нарядить арабок світлооких.
Коралі дорогі та жемчуги цейлонські,
З бальзамами, алоєм, камфорою,
Навючать карван блаватусом сидонським,
Кармазином, серпанками, тафтою
І білою, як на Лівані сніг, габою.

VIII

Та Магомет не мав у всьому каравані
Ні зернятка. Се все було Хадизи,
Багатої вдови, між паніями пані,
Що торг вела від Інда до Тавриз.
Він — хлопець молодий, її підпарубочий,
Вдовиченко убогий, та вродливий,
Псував, не знаючи, солодкий сон дівочий...
Високий був, румяний, чорнобровий;
Мов та Полярниця, ясні блищали очі.

IX

А голос — водопад, гучний, дзвінкий, гримучий,
В саду з Хадизи, у раю земному,
Що рине кришталем з нахиленої кручі
І по піску шумує золотому.
Ніхто в Аравії на дикій кобилиці,
Що в табуні залигано арканом,
На вихрі степовім, блискавконогій птиці,
Не мчавсь таким орланом-гурриканом:

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купити: https://tn.knigapoisk.com/kul-sh_panteleymon/magomet-hadiza

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)